

Stockholm – världsstad i förändring

Liberal handlingsprogram för Stockholms stad 2011 - 2014

Folkpartiet i Stockholms stad

Innehåll

INLEDNING	3
TILLVÄXT I GLOBALISERINGENS TID	4
Stockholm – en innovations- och entreprenörmiljö	5
Stockholm – en internationell tillväxtplats	6
MILJÖPOLITIK FÖR ETT BRA LIV I STORSTADEN	6
Ta klimathoten på allvar	6
Bättre miljö i Stockholm	7
VI BYGGER STOCKHOLM	8
DEMOKRATI, INTEGRITET OCH KOMMUNAL FÖRNYELSE	9
Mer makt till människorna	9
Värna integriteten	10
Effektivisera kommunens verksamhet	10
Jämställda stockholmare	11
SKOLA FÖR KUNSKAP	11
Fokus på kunskap	12
Trygghet och studiero	13
En vässad gymnasieskola	14
FÖRSKOLA MED KVALITET	14
DEN TRYGGA STADEN	15
Trygg närmiljö	15
Stoppa våld i familjer och i nära relationer	16
Brottsbekämpning och rättssäkerhet	16
INTEGRATION FÖR VÅR FRAMTID TILLSAMMANS	17
KULTUR – STORSTADENS SYRE	19
STOCKHOLM FRÄMJAR HÄLSAN	20
AKTIV FRITID FÖR ALLA	20
Fritidsverksamhet för unga	21
ÄLDREOMSORG FÖR LIVSKVALITET	21
Valfrihet och trygghet	22
Ett rikt liv	23
Frivilliga insatser	23
SOCIALTJÄNT FÖR ÖKAD FRIHET	24
Utveckla socialtjänstens arbete	24

Barn och unga i riskzon	24
Motverka missbruket	25
Stöd till hemlösa	26
Insatser mot prostitution och trafficking.....	27
Stärkt socialpsykiatri.....	27
Bryt beroendet av försörjningsstöd.....	27
SJÄLVSTÄNDIGHET FÖR PERSONER MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING	28
TRAFIK FÖR HÅLLBART RESANDE.....	29
Bygg ut kollektivtrafiken	29
Flera trafikprojekt	30
Hamnstaden	31
Flanörernas och cyklisternas Stockholm	31
Bättre parkeringsmöjligheter	31

INLEDNING

Stockholm är en av världens vackraste och trevligaste städer. Här finns kreativitet och utvecklingskraft samt en internationell puls som syresätter hela landet. Stockholm ska också vara en av världens mest framtidsinriktade städer.

Folkpartiet är Sveriges socialliberala parti. Den enskilda människan är liberalismens utgångspunkt. Målet är hennes frihet och livschanser. Detta genomsyrar den politik vi vill föra i Stockholm. Vi har alla vår egen personlighet och våra drömmar om framtiden. Alla människor måste få många livschanser och många möjligheter att växa och utvecklas. I ett liberalt välfärdssamhälle tar var och en ansvar för sitt eget liv samtidigt som den offentliga sektorns viktigaste uppgift är att bidra till människors rätt till självbestämmande, till att deras grundläggande behov tillgodoses och till att nya möjligheter ges till dem som annars skulle ha fått livschanser.

Stockholm är en internationell stad och har en stark tradition som mötesplats för handel, vetenskap, kultur och religion. Vi bejakar det mångkulturella samhället som erbjuder plats för individer med skiftande bakgrund och olika vilja att forma sina egna liv. Stockholm ska stå för öppenhet och tolerans. Främlingsfientliga krafter har inte och kommer aldrig att få någon framtid här.

Stockholm måste kunna hävda sig i globaliseringens tid. De senaste årens internationella utmärkelser och uppmärksamhet inom miljö- och klimatområdet, internetutveckling och mycket annat är kvittan på att vår stad redan håller världsklass inom områden som är centrala framtidsfrågor. Globaliseringen ger stora möjligheter och utmanar samtidigt vår förmåga att utveckla Stockholm.

Staden måste ta tillvara de positiva impulser som påverkar dess utveckling. En viktig uppgift för stadens politiker är att stödja den dynamiska process av mänskligt, kulturellt och ekonomiskt utbyte som sker mellan stockholmarna och omvärlden.

Den fortsatta utvecklingen av vår välfärd är i hög grad beroende av att Stockholm kan hävda sig i den globala konkurrensen. Stockholm ska vara en attraktiv plats att leva på eller besöka. Trygghet, en väl fungerande arbetsmarknad, särskilt för de unga, med god jordmån för växande företag, bra bostäder, goda förutsättningar för invånarnas hälsa, service med hög kvalitet, goda utbildningsmöjligheter från förskola till spetsforskning, fungerande infrastruktur, ett attraktivt kulturliv samt mycket annat ger sammantaget förutsättningar för att människor ska kunna leva och trivas i vår stad. Alla ska kunna leva bra liv i vår stad.

Att skapa fler bostäder och lösa trafikproblemen tillhör de största utmaningarna. Idag finns en överenskommelse som innebär en historisk satsning på kringfartsleder och kollektivtrafik i Stockholmsregionen. Folkpartiet kommer att verka för att dessa trafikprojekt förverkligas. Vi vill också se en fortsatt kraftig nybyggnation av bostäder, lokaler för arbetsplatser, handel, service och kultur. Samtidigt ska vi vara varsamma med Stockholms skönhet och kulturmiljöer. Det finns ingen motsatsställning mellan höga ambitioner i bostadsbyggandet och ansvarstagandet för stadens skönhet och kulturhistoriska värden. Därmed skiljer vi oss både från dem som i varje läge säger nej till varje nytt hus som ska byggas och varje väg som ska dras fram och från dem som är beredda att bygga stort och högt utan hänsyn till den omgivande miljön.

Stockholmarna är Stockholms största tillgång. Deras egna val skapar de bästa förutsättningarna för utveckling. De viktigaste valen i livet ska göras av människorna själva. Lika självklart är det att finansieringen av de offentliga tjänsterna ska ske med skattemedel, men utförandet av välfärdstjänsterna

kan göras av många olika aktörer. Folkpartiet har drivit på för att ge mer makt åt invånarna själva. Allt fler familjer väljer idag aktivt i vilken förskola eller skola deras barn ska gå och äldre människor kan idag själva välja såväl hemtjänst som äldreboende.

Stockholm ska erbjuda ett gott näringslivsklimat där företag kan etableras, växa och hävda sig internationellt. Inte minst inom tjänstesektorn finns idag en stor marknad i Stockholm, som kan utvecklas ytterligare och verka på den globala marknaden. Det är viktigt inte bara för den positiva ekonomiska utvecklingen, utan också för att utveckla välfärdstjänster. Staden bör öppna mer av sin verksamhet för den privata tjänstesektorn och därmed konkret bidra till att öka tillväxten.

En bra skola är helt avgörande för att ge barn och unga, oavsett bakgrund, en bra start i livet. I skolan ska kunskapsförmedling vara huvuduppgiften. Folkpartiet har genomdrivit ett återupprättande av kunskapsskolan och vill fortsätta utveckla Stockholms skolor till världsklass.

Stockholm ska vara en hel stad. Några stadsdelar präglas av alltför hög arbetslöshet och social utsatthet. Därför behöver vi fortsätta arbetet med att bryta utanförskapet och öka tryggheten och attraktiviteten även i ytterstadens miljonprogram. Dessa bostadsområden ska rustas och arbetet med långsiktig utveckling ska fortsätta. Det behövs också speciella satsningar på skolan i utsatta områden och en politik som aktivt stödjer människor att gå från bidrag till arbete.

En levande storstad behöver ett rikt kulturliv. Ett aktivt och fritt kulturliv är grunden för det demokratiska samhället, det bidrar till att ge invånarna kunskap och bildning, skapar kreativitet och är en viktig utvecklingsfaktor.

Alla stockholmare ska kunna ta del av de möjligheter som storstaden skapar. Skola, arbetsliv, bostäder, service, kultur och fritid måste vara tillgängligt för alla människor, oavsett bakgrund eller funktionsnedsättning. All form av diskriminering måste motverkas.

Folkpartiet liberalerna vill förändra. Vi vill fortsätta den positiva utveckling som sker i Stockholm inom en rad områden. Stockholms ska vara en tillväxtsstad där företag blomstrar, invånarna är trygga och har mera makt över sin vardag. Så lägger vi grunden till ett Stockholm som är ännu bättre att arbeta och bo i. För denna politik söker vi väljarnas förtroende.

TILLVÄXT I GLOBALISERINGENS TID

Stockholm är motorn i Sveriges ekonomi. Utvecklingen i vår stad påverkar situationen i hela landet och är därmed av nationellt intresse. Stockholm ska ligga i framkant av utveckling, tillväxt och innovationskraft.

Kraftiga globala lågkonjunkturer drabbar också Stockholm, även om förutsättningarna här är bättre än på många andra håll. Stockholm behöver en fortsatt politik som främjar tillväxt och som har förståelse för näringslivets villkor.

Insikten om att Stockholm finns på en global arena där förändringar sker i rasande fart måste prägla stadens politik för utveckling. Många företag som är etablerade i Stockholm har sin marknad över hela världen. Att utveckla möjligheterna för nya företag att etablera sig här och utvecklas i en dynamisk miljö där kommunen, näringslivet och universiteten samverkar för att skapa bättre växtkraft är en central uppgift.

Under denna mandatperiod har skatten sänkts med 60 öre i Stockholms stad. Detta har, tillsammans med övriga skattesänkningar från staten - med bland annat jobbskatteavdraget - och från landstinget, avsevärt förbättrat många människors privatekonomi och gett dem ökad makt att förfoga över sina inkomster. Samtidigt har välfärden utvecklats. 2009 utsågs Stockholm till årets kvalitetskommun. Det visar att det är möjligt att både hushålla väl med skattemedel och att utveckla de offentliga verksamheterna. Skattetrycket i Stockholms stad ska på sikt lätta ytterligare, samtidigt som kvaliteten i välfärden utvecklas. Detta ska ske i takt med att tillväxten ökar och arbetsmarknadsläget förbättras.

Stockholm – en innovations- och entreprenörmiljö

Stockholm ska stärkas som universitetsstad. Lokaliseringen av högskoleplatser i Sverige måste följa studenternas efterfrågan. Det är av strategisk betydelse att huvudstadsregionen är attraktiv för forskningsintensiva företag. Därför ska bland annat betydligt fler studentbostäder byggas.

Staden ska satsa på kluster för forskning t ex i Norra Stationsområdet och Vetenskapsstaden tillsammans med universiteten. Staden ska verka för att Kista behåller sin världsledande ställning som innovationsområde. Stockholm School of Entrepreneurship är en högskola för innovations- och entreprenörkunskap. Verksamheten är ett samarbete mellan flera högskolor och universitet. Det är angeläget att staden stödjer dess utveckling.

Den framtida utvecklingen av Värtahamnen ska leda till en miljömässig innovation med en integrering av bostäder, högskola, forskning och en företagspark. Området ska vara världsledande inom energieffektivitet.

Staden bör ta initiativ till ett program för att långsiktigt förändra inställningen till egenföretagande och entreprenörskap bland ungdomar i syfte att väcka stockholmares intresse.

Staden bör utmana alla arbetsgivare att bli värdar för praktikanter, erbjuda sommarjobb och på andra sätt ge ungdomar möjlighet till förankring på arbetsmarknaden. Staden ska erbjuda sommarjobb och vara en förebild inom detta område. Fler trainee- och praktikplatser behöver tillskapas för nyutexaminerade akademiker i offentlig sektor.

Stockholm måste driva på för att staten ska öka sina ansträngningar för att förenkla för småföretagare. Tjänstesektorn har stor utvecklingspotential i Stockholm. Det gäller inte minst inom välfärdstjänster som omsorg och utbildning. Att skapa goda förutsättningar för tjänstesektorn är nödvändigt för att utveckla arbetsmarknaden och näringslivet i vår region. Det skulle inte minst utveckla kvinnors arbetsmarknad kraftigt.

Det är viktigt att också entreprenörskap inom vård och omsorg uppmuntras. Hushållsnära tjänster ska fortsätta att vara avdragsgilla. Detta är särskilt viktigt i Stockholmsområdet där en marknad med ett par tusen anställda etablerats.

För att utveckla näringslivet och arbetsmarknaden i ytterstadsområden som Järva och Söderort måste ansträngningar göras för att skapa goda förutsättningar för småföretagare att etablera sig där. Områdena skulle kunna utvecklas till Business improvement districts (BID) där olika parter samverkar strukturerat för att höja områdenas attraktivitet för både företag, boende och kunder.

Stockholms invånare med utländsk bakgrund utgör en resurs för internationella affärer och kulturellt utbyte.

Stockholm – en internationell tillväxtplats

Stockholm ska sträva efter att bli den naturliga porten till Europa för företag utanför EU som vill etablera sig på den europeiska marknaden. Stockholm ska aktivt verka för att förbli den ledande huvudstaden i Östersjöregionen.

Vi vill införa euron så snart som möjligt. Redan nu vill vi uppmuntra användandet av euron i Stockholmsregionen. För att skapa möjligheter för goda globala affärsförbindelser och en stark besöksnäring ska Stockholm marknadsföras kraftfullt internationellt. Staden ska eftersträva att vara en naturlig lokaliseringsort för internationella företags huvudkontor.

Stockholms starka ”varumärken” bör än tydligare lyftas fram. Dessa tar sig uttryck i exempelvis Nobelpriset, den vackra och rena miljön, vårt kulturarv, nattelivet och öppenheten med Pridefestivalen.

Turistnäringen kan underlättas genom tydliga skyltar för både gående, cyklande och bil/buss på både olika språk. Informationen om våra världsarv i Stockholm bör utvecklas. Vår unika allemansrätt bör också marknadsföras starkare med de rättigheter och skyldigheter som den innebär liksom möjligheten till ekoturism i en storstad.

Stockholm ska stärka sin profil som Norra Europas mest spännande besöksmål för turister och konferensgäster.

MILJÖPOLITIK FÖR ETT BRA LIV I STORSTADEN

Liberal miljöpolitik syftar till att skydda människans livsmiljö och förvalta den för framtida generationer. Vi vill skapa ett samhälle där varje människa ges möjlighet att ta ansvar för hur hon eller han i sin vardag bidrar till en hållbar samhälls- och miljöutveckling. Vi menar att teknikutveckling, tillväxt och samarbete över gränser är en förutsättning för ett hållbart samhälle. Miljöproblemen är globala och måste därför lösas i samarbete över nationsgränserna. Även Stockholm ska delta aktivt i det arbetet och sträva efter att vara en global förebild. En aktiv liberal miljöpolitik handlar om att ta ansvar för människors behov av en hälsosam miljö. Stockholm har, som första stad någonsin, utsetts till the Green Capital of Europe för år 2010. Det är en ärofull utmärkelse som förpliktar.

Den moderna storstaden gynnar en ansvarsfull miljöpolitik. Det täta boendet ger bl.a. en god energihushållning, mindre bränsleförbrukning, möjliggör en bättre sophantering samt ökar kollektivtrafikresandet. För boende och besökare är den goda miljön en av Stockholms främsta tillgångar. Frisk luft, rent vatten och en giftfri miljö främjar hälsa och livskvalitet, närheten till naturen gör staden attraktiv. Den biologiska mångfalden måste värnas.

Ta klimathoten på allvar

Kampen för klimatet är vår tids ödesfråga. Stockholm ska vara ett internationellt föredöme i klimatarbetet. Stadens mål att fram till år 2015 minska utsläppen till tre ton koldioxidekvivalenter per invånare och år kräver en aktiv klimatpolitik.

Miljökunskapen inom staden måste ständigt öka och forskningsbaserad miljöhänsyn ska vara en viktig ledstjärna i verksamheterna. Stadens upphandling av varor och tjänster ska präglas av höga ambitioner på miljöområdet.

Vi ska ha ett nära samarbete med andra städer i Europa och världen för att hitta gemensamma lösningar på klimatproblemen.

Energieffektivisering ska vara en huvudstrategi i Stockholms stads klimatarbete. Detta gäller i synnerhet i stadens egna fastigheter. Gammal belysning ska ersättas med moderna ljuskällor som är både energieffektiva och trygghetsskapande.

Nya byggmetoder för hus möjliggör att man i princip inte behöver tillföra energi för uppvärmning på vintern, s.k. passivhusteknik. Stockholm måste öka ambitionerna när det gäller att använda passivhustekniken vid nybyggnation. Skälen är både att minska energianvändningen och att behålla spjutspetskunskande vid våra högskolor liksom i byggbranschen och i miljöteknikföretag. Fjärrvärmesystemet ska utvecklas. Fjärrvärmemonopolet måste bort, vilket innebär att fler företag får möjlighet att leverera värme. Spillvärme ska utnyttjas bättre för uppvärmning.

Satsningar på miljövänlig biogas måste fortsätta. Hushåll och fastighetsägare bör uppmuntras att installera matavfallskvarn. Det kan ske genom t ex ett hydr/köpsystem där hushållen kan få en avfallskvarn installerad och för det betala en rimlig månadsavgift under ett antal år för att sedan bli ägare till kvarnen.

Bättre miljö i Stockholm

Luftkvaliteten i Stockholm har de senaste åren blivit betydligt bättre. Den stora utmaningen är nu att klara miljökvalitetsnormen för partiklar. En strategisk åtgärd för detta är att begränsa användningen av dubbdäck.

Vatten är vår mest värdefulla naturresurs och viktigaste livsmedel. Säker dricksvattenförsörjning och god avloppsrening är högprioriterade frågor. Mälaren är regionens viktigaste vattenkälla och behöver därför särskilt skydd. Spridningen av ämnen som övergöder och smutsar ner vattendrag, insjöar och Östersjön måste motverkas. Avloppsreningen måste hålla hög kvalitet och reningen av dagvatten ska byggas ut.

Den så kallade Kemikaliepakten, där staden och näringslivet samverkar i syfte att begränsa utsläppen av farliga ämnen, ska utvecklas. Arbetet med att hindra mediciner från att komma ut i miljön måste prioriteras högre. Ett samarbete mellan landstinget, de olika apoteken och Stockholms stad bör inledas.

Information om farliga ämnen bör riktas till allmänheten för att öka medvetenheten om dessa frågor i samhället. Arbeta med att förhindra försäljning av allergi- och cancerframkallande kosmetika och andra kemiska produkter bör stärkas.

När nya områden växer fram i staden ska miljöprofilen vara hög. Bland annat ska den planerade Norra Djurgårdsstaden bli ett miljöprofilområde i Stockholm. Även när miljöprogrammen upprustas kan mer miljömässigt hållbara områden skapas.

Stockholms hamnar har fått den högsta miljöklassificeringen i en internationell forskningsrapport där världens 800 största hamnar undersökts. Miljöarbetet inom Stockholms hamnar ska utvecklas ytterligare, bland annat genom miljödifferentierade hamnavgifter. Miljökraven på fartyg som lägger till i Stockholm ska skärpas. Alla fartyg ska vara anslutna till el i land när de ligger vid kaj.

Miljözoner även för privatbilar bör utvecklas i syfte att ytterligare förbättra stadens miljö. När det gäller stadens egna bilar och arbetsfordon ska Stockholm vara en föregångare. Staden bör också medverka till att förbättra infrastrukturen för elbilar, d. v. s. bygga elstolpar där man kan tanka sin bil. För att påskynda omställningen till bilar drivna av el under den kommande tioårsperioden bör en elbilskommission tillsättas. Den ska ha till uppgift att samordna arbetet mellan bland annat myndigheter, förvaltningar, elbolag och branschorganisationer samt föreslå nödvändiga regelförändringar m.m. Att

lämna grovsopor vid återvinningscentraler ska även i fortsättningen vara gratis. För att hindra ökad spridning av kvicksilver ska särskilda insatser göras för att öka återvinningen av lågenergilampor.

VI BYGGER STOCKHOLM

Stockholm är en växande storstad och det är positivt. År 2030 beräknas Stockholm ha närmare en miljon invånare. Bostadsbyggandet måste fortsätta i högt tempo, liksom utvecklingen av centrumanläggningar, kulturlokaler, arbetsplatser, förskolor, skolor och fritidsanläggningar i hela staden. Bostadsbyggandet ska skapa mänskliga miljöer med närhet till grönska och varierad service.

Stockholm ska fortsätta att utvecklas och förnyas och stadsbilden kommer att förändras. Vi vill ge plats för fler stockholmare. Men utvecklingen ska ske med respekt för stadens siluett, karaktär och kulturmiljöer.

Stockholm ska fortsätta ha en ambitiös takt i bostadsbyggandet och ge plats för många nya stockholmare. Vårt mål är att minst 15 000 nya bostäder, varav 6000 hyresrätter ska byggas under de kommande fyra åren. Det behövs flera små och prisvärda lägenheter i Stockholm.

Flera nya stora stadsdelsområden kommer att byggas inom överskådlig tid, till exempel Norra stationsområdet, Norra Djurgårdsstaden, längs t-banan mellan Kista och Rinkeby för att bygga samman en del av bostadsområdena på Järvafältet, Bromstens industriområde, Brommaplan, Mariehäll-Annedal, Årstastråket och Årstafältet samt det stora bostadsprojektet vid Skärholmsvägen. En överdäckning av Nynäsvägen mellan Gullmarsplan och Enskedevägen bör genomföras för att binda samman Johanneshov och Globenområdet med Hammarbyhöjden och Enskededalen. Förtätning av staden ger utrymme för fler bostäder och kan exempelvis ge människor förutsättningar att bo kvar i sitt område när livssituationen förändras. Förtätningen måste ske varsamt och på ett sådant sätt att områdenas kvaliteter i form av grönområden och miljön i övrigt tillvaratas. Även känsliga miljöer i ytterstaden, exempelvis trädgårdsstadens karaktär måste hanteras varsamt.

Samtidigt som nya områden skapas vill vi värna de unika kulturmiljöerna och stadens siluett. I den centrala staden bör den speciella vyn med den lägre bebyggelsen och de karakteristiska kyrktornen bevaras. Det innebär att bebyggelsens nivå på Norrmalm, Östermalm och största delen av Södermalm samt centrala Kungsholmen bör värnas. I andra delar av staden kan höga hus tillföra kvaliteter, exempelvis på nordvästra Kungsholmen, Alviks strand och områdena kring Norrtull och Värtan. För många ytterstadsområden skulle väl utformade riktigt höga hus utgöra värdefulla tillskott, till exempel i Kista.

Norra station blir ett viktigt tillskott för Stockholms utveckling i innerstadens omedelbara närhet. Bostäder och vetenskaplig forskning är en utmärkt kombination. En tät storstadsbebyggelse krävs för att så många som möjligt ska kunna bli delaktiga. Gestaltningen av området blir då av särskild vikt, inte minst vad gäller de s.k. Tors torn. Strävan bör vara att inte fullt ut utnyttja den höjd som detaljplanen medger.

Utbyggnaden av Västra City är en möjlighet att förnya innerstaden. Men risken är mycket stor att ekonomiska krav leder till skyhöga hus som inte rimmar med stenstaden på Norrmalm. Bebyggelsen i Västra City ska stå i samklang med stadens siluett. Om det inte anses möjligt av ekonomiska skäl bör exploateringen vänta.

Stockholm behöver fler landmärken inom och utanför tullarna. Globen är över 20 år gammal och sedan dess tillkomst har inga nya djärva och spektakulära landmärken kommit till stånd. Med en modern och djärv arkitektur även utanför tullarna kan dessutom de yttre stadsdelarna bli mer attraktiva att bo i.

Kulturhusen i stadens ägo, särskilt de som ägs av Stadsholmen, är en gemensam tillgång för stockholmarna. För att garantera husens framtid ska staden fortsätta äga dessa.

Stockholm behöver bostäder med olika upplåtelseformer. En blandad bebyggelse skapar goda förutsättningar för en integrerad och sammanhållen stad. Ägarlägenheten är ett utmärkt komplement till bostadsrätter och hyresrätter. Blandade upplåtelseformer i ett och samma hus är en önskvärd utveckling, t ex ägarlägenheten och hyresrätter. Därtill kan också kommersiella lokaler finnas i samma fastighet.

Det går att åstadkomma bra bostäder för unga. Stockholms allmännyttiga bostadsbolag kan här vara föregångare och utveckla modeller för sådant byggande. När staden lägger ner eller flyttar verksamheter som äldreboenden och skolor bör det alltid prövas om delar av lokalerna kan göras om till bostäder för unga. Möjligheten att använda tillfälliga bygglov för att skapa studentbostäder under begränsad tid bör användas oftare.

En varsam omreglering av hyressättningen ska genomföras. En överenskommelse mellan stadens bostadsbolag, Fastighetsägarna och Hyresgästföreningen bör skapas på samma sätt som i Malmö och i Umeå. Det betyder att bruksvärdessystemet behålls och att lägesfaktorn får större betydelse.

Omvandling till bostadsrätter av lägenheter i de kommunala bostadsbolagen bör fortsätta i ytterstaden i områden där hyresrätter dominerar.

Folkpartiet driver på för att ändra plan- och bygglagen. Överklagandeprocessen måste också bli snabbare så att beslut om detaljplaner kan fattas fortare.

Det bostadssociala ansvaret måste delas av flera aktörer, bl a olika bostadsbolag. I områden där de kommunala bostadsbolagen är i stort sett ensamma som hyresvärdar bör andra långsiktiga och seriösa hyresvärdar i andra bostadsbolag kunna erbjudas att köpa några av husen från de kommunala bostadsbolagen.

DEMOKRATI, INTEGRITET OCH KOMMUNAL FÖRNYELSE

Strävan ska vara att alltfler beslut flyttas från politiker och tjänstemän till människorna själva som därmed ges ökad makt att forma sin vardag. Denna utveckling har folkpartiet bidragit till och vi vill fortsätta utveckla valfriheten. Med valfrihetssystem utvecklas nu en stor del av stadens verksamhet. Huvudregeln för kommunal verksamhet ska vara att människor själva får välja utförare.

Teknikutvecklingen förändrar demokratin. Idag har vi förutsättningar att fördjupa den lokala demokratin och bjuda in allmänheten till dialog och diskussion i den politiska processen.

Mer makt till människorna

När makten förflyttas från politiker och tjänstemän till medborgarna själva förändras också förutsättningarna för den kommunala organisationen. Behovet av en lokal beslutsnivå kvarstår dock och det är angeläget att utveckla medborgarinflytandet.

Dagens stadsdelsnämnder fyller en viktig funktion genom sin närhet till medborgarna. Nämnderna ska ha ansvar för frågor som exempelvis socialtjänst, äldreomsorg, kommunal förskola och enkla bygglov samt ha en samordnande roll i det brottsförebyggande arbetet. Även i frågor som kräver lokal planering,

i form av till exempel lokalförsörjning, men där ansvaret ligger hos någon annan nämnd eller förvaltning inom staden eller landstinget, bör stadsdelsnämnderna vara involverade. Renhållning, snöröjning och väghållning är frågor som engagerar närsamhällets medborgare. Därför bör stadsdelsnämnderna utanför innerstaden återfå ansvaret för detta inom sina geografiska områden.

Alla allmänna handlingar som kommunen producerar, som inte är belagda med sekretess eller innehåller detaljerade personuppgifter, ska i möjligaste mån vara tillgängliga och sökbara i strukturerade och maskinläsbara format via internet.

För att de nya möjligheterna till insyn och inflytande ska erbjudas alla stockholmare behövs det utbildningsinsatser i hur man använder tekniken. Stadens bibliotek bör erbjuda utbildning och handledning i hur stadens olika webbtjänster och öppna datakällor fungerar. Det är viktigt med tillgängliga tjänster även för dem som har olika funktionsnedsättningar eller främst talar andra språk än svenska.

Värna integriteten

Mycket av den information som är offentlig i stadens arkiv är känslig utifrån integritetssynpunkt. Medborgarnas integritet i informationssamhället ska i alla lägen värnas om inte särskild lagstiftning medger intrång i vissa fall. Motiven för lagring av personbunden information ska redovisas och vara allmänt tillgänglig. Detta får dock inte hindra de åtgärder som krävs för att öppna andra datakällor, som inte innehåller uppgifter om enskilda individer.

Information om medborgare som lagras inom exempelvis kollektivtrafiken, genom övervakningskameror eller vid tullstationerna för trängselskatter, eller genom stadens utlåningsdatorer vid bibliotek eller liknande måste hanteras mycket varsamt. Vi vill hävda människors rätt att röra sig och söka information anonymt. Därför ska insamlad information om en person lagras under kortast möjliga tid.

Effektivisera kommunens verksamhet

Kommunal verksamhet ska som regel inte bedrivas av kommunala aktiebolag. Kommunala bolag kan äventyra skattepengar i kommersiella projekt och snedvrیدا konkurrensen gentemot privata företag. De kommunala bolagen bör avvecklas, säljas eller omvandlas till kommunala förvaltningar. De kommunala bostadsbolagen ska dock behållas, liksom viss monopolverksamhet som inte lämpar sig att bedriva i förvaltningsform, t ex Stockholm vatten..

Stadens upphandlingar bör göras på en så stor marknad som möjligt, för att vi ska få bästa kvalitet till lägsta pris på det som ska köpas eller produceras. Därför bör stadens arbete med e-upphandlingar utvecklas.

Stadens datakällor bör vara skapade med öppna standarder, dvs. fritt tillgängliga och möjliga att använda utan restriktioner. En fördel med detta är att man undviker att bli beroende av enskilda leverantörer av tjänster eller programvara, eftersom andra kan erbjuda alternativa eller kompletterande lösningar med samma data.

Sveriges kommuners olika IT-avdelningar köper varje år stora mängder programvara för att hantera ungefär samma tjänster. Stockholm bör ta ledartröjan i utvecklingen av e-tjänster med öppen källkod, och tillsammans med andra kommuner och landsting arbeta för att finna en samarbetsmodell kring hur man kan arbeta med öppna program. Huvudinriktningen bör i framtiden vara att den programvara som används på stadens datorer i skolor, bibliotek och förvaltningar ska vara öppen.

Om stadens datasamlingar var öppna skulle det bli möjligt för medborgare eller företag att använda informationen och datasamlingarna till att undersöka samband mellan olika förhållanden, eller skapa nya tjänster. Staden borde börja med den data som finns hos utrednings- och statistikkontoret. Stockholms stad bör även följa EUs PSI-direktiv, som syftar till att öka tillgängligheten till myndigheters handlingar.

Avknoppningar, i bemärkelsen anställda som tar över kommunal verksamhet, får inte förekomma utan föregående upphandling. Personal som önskar driva verksamhet i privat form ska uppmuntras att utveckla sina idéer och ha möjlighet att starta företag, men det ska alltid ske på marknadsmässiga villkor.

Uppföljning och utvärdering av offentligt finansierade verksamheter måste utvecklas. Politikernas roll ska främsta vara att styra genom att formulera uppdrag och mål samt fördela resurser och säkerställa att målen uppnås och att medborgarna erbjudas verksamhet av god kvalitet.

Jämställda stockholmare

Jämställdhet är en viktig demokratifråga. I en jämställd stad lever kvinnor och män på lika villkor och har likvärdiga möjligheter. Traditioner och påtvingade könsroller får inte begränsa människors frihet att forma sina liv eller påverka hur de bli bemötta. Jämställdhetsarbetet ska vara integrerat i alla stadens verksamheter.

Vårdnadsbidraget riskerar att minska jämställdheten och måste därför utvärderas ur jämställdhetsperspektiv.

Stockholms stad är en av landets största arbetsgivare och ska ta ett särskilt ansvar för jämställdhetsarbetet riktat till medarbetarna. Stockholm ska vara ett föredöme för andra arbetsgivare.

I Stockholm ska resurser inom alla verksamheter fördelas så att både flickor och pojkar, kvinnor och män får jämlika villkor att delta och använda sig av servicen.

Kvinnor och män ska ha samma förutsättningar. Det betyder ibland att särlösningar krävs, t ex för utsatta kvinnor eller rekryteringskampanjer riktade till det underrepresenterade könet.

SKOLA FÖR KUNSKAP

Klassresan börjar i klassrummet. En bra skola är helt avgörande för att ge barn och unga, oavsett bakgrund, en bra start i livet. En skola, som inte alltid ser kunskapsförmedling och bildning som sin huvuduppgift, är ett svek mot elever och lärare. Stockholm ska ha en skola i världsklass.

Kunskap är nyckeln till framgång för unga människor i vår globaliserade värld. Våra ökade internationella samarbeten inom samhällets alla sfärer erbjuder många nya möjligheter och ställer samtidigt ökade krav även på vår stad att utvecklas i takt med vår omvärld.

Kunskap och bildning är en viktig förutsättning för att tänka nytt och fritt. Skolan ska bidra till ökad jämlikhet så att alla ges likvärdiga förutsättningar att skapa sin egen lycka i livet, oavsett föräldrarnas sociala status, studietraditioner eller ekonomiska ställning. Det kräver en skola som har höga förväntningar på eleverna, där lugn och arbetsro råder på lektionerna och där lärarna är välutbildade.

Fokus på kunskap

Grundskolans viktigaste uppgift är att lära alla elever läsa, skriva och räkna. Dessa baskunskaper är avgörande för elevernas förmåga att tillgodogöra sig övrig undervisning. Kunskaper i svenska, engelska och matematik ska prioriteras.

Prov, omdömen och betyg är av stor betydelse för att följa elevens kunskapsutveckling och tidigt upptäcka elevers behov av såväl extra stöd som ytterligare utmaningar.

De elever som har behov ska ges extra stöd. Det ska finnas särskilda undervisningsgrupper för elever i behov av särskilt stöd och möjlighet till ett extra skolår med inriktning mot läs- och skrivundervisning.

Satsningen på läsutveckling i stadens grundskolor ska fortsätta. Skolbiblioteken fyller en viktig roll för att öka elevernas intresse för och kunskaper i läsning, och ska ha tillräckliga resurser.

Kunskaper i matematik behöver stärkas. Redan i förskolan kan matematiska begrepp introduceras. Stockholms matematiklärare ska ges fortbildning för att stimulera fler elever att uppleva matematik som ett intressant och givande ämne. Ämnets konkreta användning i vardagen liksom för olika yrken och högre utbildningar behöver tydliggöras för eleverna.

Förskoleklassen, som fungerar som en bro mellan förskola och skola, bör göras obligatorisk och utgöra det första året i en tioårig grundskola.

Rätten att välja skola och förekomsten av friskolor har bidragit till en positiv utveckling av skolväsendet som helhet. Alla ska ha rätt att välja skola, funktionsnedsättningar eller behov av särskilt stöd får inte vara ett hinder för valfriheten. Barn med utvecklingsstörning ska kunna välja den gemenskap och specialistkompetens som särskolan erbjuder.

För att skapa goda möjligheter att göra aktiva val måste föräldrar och elever kunna hitta relevant och jämförbar information om olika skolor. Särskilda ansträngningar för att nå de grupper som idag inte fullt ut tar del av valmöjligheterna bör göras. Det kan exempelvis handla om information på olika språk.

Det är viktigt att så många friskolor som möjligt ingår i stadens gemensamma ansökningssystem. Separata köer ökar segregationen genom att barn till de mest engagerade föräldrarna koncentreras till viss populära friskolor.

Stockholm ska ha lärare i världsklass. Det ska vara attraktivt att arbeta i Stockholms stad. Stockholm ska endast tillsvidareanställa utbildade lärare på lärartjänster. För att höja yrkets status ska en lärarlegitimation införas. Lärare ska erbjudas goda möjligheter till kompetensutveckling och fler karriärtjänster såsom lektorat och expertlärare. Också på de lägre stadierna behövs specialister i läsinlärning, matematik och naturvetenskap

Läraryrket är ett av Sveriges viktigaste yrken. Statusen på läraryrket måste höjas för att Sverige inte ska få en akut brist på lärare i framtiden. Skolans lärare och rektorer ska ha ansvaret för undervisningen och för hur skolans resultatmål uppnås.

Barn och ungdomar med annat modersmål, till exempel stora invandrarspråk, som arabiska och persiska, bör på några gymnasieskolor erbjudas att läsa dessa språk som främmande språk. Även andra ungdomar ska kunna erbjudas detta. Det ska vara möjligt att redan i gymnasiet kunna erbjudas att påbörja universitetskurser i dessa språk.

Elever ska ha möjlighet att läsa engelska från förskoleklass. Det ska också finnas möjlighet att läsa kinesiska som B/C-språk i Stockholms skolor.

Entreprenörskap är ett viktigt perspektiv i skolan. Det bör förmedlas redan i grundskolan för att sedan ingå som en naturlig del i gymnasieskolan.

Alla barn som behöver ska erbjudas läxhjälp genom skolan. Undervisning på skolloven ska erbjudas. Fler fritidsgårdar ska också erbjuda läxhjälp.

Genom skolan ska eleverna få möjlighet att möta kultur i olika former.

Ambitionerna för nyanlända elever från andra länder ska höjas. Omedelbart efter ankomsten ska elevernas kunskap valideras.

Trygghet och studiero

Eleverna i Stockholms skolor har rätt att känna sig trygga i skolan. För att kunna fokusera på kunskap behövs en bra skolmiljö som präglas av lugn, studiero och respekt för varandra.

Stockholms stad har antagit riktlinjer för arbetet med trygghet och studiero i Stockholms skolor. Det är viktigt med kontinuerliga uppföljningar och utvärderingar för att säkerställa att elever inte utsätts för mobbning eller på andra sätt är otrygga. Endast evidensbaserade metoder ska användas.

Elevhälsoarbetet ska vara förebyggande och integreras i alla skolans verksamheter. Alla elever ska ha tillgång till en fungerande elevvård bestående av kuratorer, psykologer och skolsköterskor. Att stärka elevernas psykiska hälsa är centralt för att eleverna ska må bra och kunna tillgodogöra sig kunskap.

Det är föräldrarna som har ansvaret för sina barns uppfostran. Skolan ska ha en tät kontakt med hemmet för att underlätta för föräldrarna att ta det ansvaret. Vid skolk, mobbning eller andra allvarliga ordningsproblem ska skolan alltid kontakta föräldrarna redan samma dag. Alla elever måste kunna känna sig trygga i skolan och på sin väg till och från skolan.

Elever som ägnar sig åt allvarlig mobbning eller missköter sig allvarligt på annat sätt kan som sista åtgärd flyttas till en annan skola.

Stockholms stad har infört särskilt omdöme om elevernas sociala utveckling för elever från årskurs ett. Dessa omdömen är inte allmänna handlingar. Skolk skrivs in i terminsbetyget.

Skolorna ska ha kompetens att arbeta med hedersrelaterade frågor. Det är en rättighet och en plikt för såväl pojkar som flickor att gå i skolan. Det ska inte vara möjligt att elever befrias från undervisning i till exempel simning och sex- och samlevnadskunskap för att föräldrarna anser att ämnena krockar med deras tro eller kultur.

Alla måste våga gå till kuratorn. Det ska inte råda något tvivel om att en flicka eller pojke som utsätts för hedersrelaterat förtryck ska våga berätta om detta för skolans kurator eller skolsköterska.

Tystnadsplikten ska gälla. Skolan ska vara en frizon för eleverna att vistas i.

Fritidshemmens potential bör tas tillvara. När så behövs bör de kunna stödja skolarbetet och hjälpa till med läsläsning. De bör även kunna samarbeta med föreningslivet. En uppgift för fritidshemmen bör vara att stimulera barn att skaffa sig fritidsintressen.

Skolan ska verka för goda motions- och kostvanor hos eleverna. Mer rörelse i skolan bör uppmuntras. God och näringsriktig skolmat i lugn miljö ska erbjudas alla barn.

En vässad gymnasieskola

Gymnasieskolorna i staden ska ha tydliga profiler. Alla kurser som ges vid gymnasiet ska ha kvalificerade lärare och de lokala kursernas kvalitet måste säkras. Ett ökat externt samarbete med exempelvis högskolor, universitet, näringsliv och kulturinstitutioner är positivt och kan bidra ytterligare till gymnasieskolornas profilering.

Vi vill upprätta särskilda yrkesgymnasier med olika yrkesprofiler och fortsätta arbetet med att inrätta elitgymnasier som ska vara ledande i Sverige inom bland annat matematik, naturvetenskap och språk. Arbetet med lärlingsutbildningar där huvuddelen av utbildningen sker ute i arbetslivet ska fortsätta.

De elever som i dag studerar på det individuella programmet ska i framtiden erbjudas individanpassade alternativ inom studier eller yrkespraktik. De sista åren har vi infört flera alternativ i denna riktning, bland annat ett tionde år i grundskolan och ett specialutformat samhällsprogram för sent anlända invandrade elever med stor studiemotivation men begränsade kunskaper i svenska språket.

Många studiemotiverade elever anser inte att de möter tillräckliga utmaningar i gymnasieskolan. För dem ska det vara möjligt att tentera gymnasiekurser och att kunna läsa högskolekurser inom ramen för gymnasieskolan.

Alla ska ha rätt att komplettera sina betyg inom vuxenutbildningen för att få behörighet till högskolan. Det gäller både ungdomar som är underkända i något ämne och elever som behöver komplettera några ämnen för att få särskild behörighet. Man ska dock inte kunna läsa upp redan godkända betyg, så kallad konkurrenskomplettering. Elever med godkända betyg från en treårig gymnasieutbildning ska hänvisas till prövning av betyg i stället för att få en plats inom vuxenutbildningen.

FÖRSKOLA MED KVALITET

Förskolan är det första steget i det livslånga lärandet och lägger grunden för barnens skolgång med ett arbetssätt som präglas av en tilltro till barnets egen förmåga och lust att lära och utvecklas. Alla har rätt till förskola.

Förskolan är en av Stockholms mest uppskattade verksamheter. Kvaliteten är hög och mångfalden är närmast unik.

I Stockholm upprätthålls barnomsorgsgarantin. Utbyggnadstakten måste gå hand i hand med antalet barn som behöver förskoleplats. Ett varierat utbud av förskolor, både kommunala och enskilt drivna ger föräldrar möjlighet till ett aktivt val. Staden ska arbeta intensivt för att familjer ska kunna få förskoleplats i sitt närområde.

Med en förskola i världsklass bidrar vi till att framtida generationer stockholmare blir nyfikna, trygga och får lust att lära och respektera olikheter. För Stockholm är en bra förskola en investering för framtiden.

Alla föräldrar ska få information om förskolans mål och hur det egna barnet utvecklas. Genom en medveten pedagogisk blandning av lek och lärande ges barnen möjlighet att utvecklas till starka, trygga och nyfikna individer. Särskild vikt bör läggas vid språkutveckling, naturkunskap och matematik.

Förskoleklassen, som fungerar som en bro mellan förskola och skola, bör göras obligatorisk och utgöra det första året i en tioårig grundskola.

För att höja förskollärarnas status bör en förskollärlägitimation införas och karriärvägar skapas. Stockholm ska endast tillsvidareanställa utbildade förskollärare på förskollärlartjänster. Förskollärare och barnskötare ska kontinuerligt erbjudas fortbildning.

I förskolan läggs grunden för kunskaper och värderingar, trygghet och tillit. Flickor och pojkar ska ha samma möjligheter att pröva och utveckla sina förmågor och intressen. Miljön ska vara utformad så att den undviker ett begränsat könsrollstänkande.

En av förskolans centrala uppgifter är att aktivt stödja barnens språkutveckling. Goda kunskaper i svenska är en förutsättning för att barnen senare ska lyckas i skola och arbetsliv.

Både ute- och innemiljö ska stimulera till rörelse, aktivitet och kreativitet. För att barn ska våga utforska och ta till sig kunskap krävs en lugn och trygg miljö som är anpassad för små barn. Måltider och vila ska präglas av lugn och ro och maten ska vara välsmakande och näringsrik.

DEN TRYGGA STADEN

Att känna trygghet där man bor och rör sig är en fråga om livskvalitet. Oro och rädsla beskär människors frihet och begränsar deras möjligheter att forma sin egen tillvaro. Alla stockholmare har rätt att känna trygghet i sin närmiljö, oavsett var i staden de bor.

Unga människor som dras in i kriminalitet måste snabbt fångas upp och stödjas att lämna sin destruktiva livsstil. Alla samhällets olika delar måste ta sitt ansvar och reagera när unga begår brott. Det gäller såväl i familjen som skola, sociala myndigheter och rättsväsende.

Genom ett strategiskt arbete för att göra stadsrummet tryggare, fånga upp unga i riskzonen och snabbt reagera när brott begås kan tryggheten öka. Det behövs en offensiv för vardagsro.

Trygg närmiljö

I den fysiska planeringen måste trygghetsfrågorna bli en självklar del. Hur husen byggs i förhållande till varandra, hur fönster och dörrar placeras och hur parkeringar förläggs, är exempel på faktorer som påverkar säkerheten i bostadsområden. När ny bebyggelse planeras, bör en trygghetskonsekvensbeskrivning göras.

De kommunala bostadsbolagen ska aktivt samarbeta med privata fastighetsägare och andra som finns i närområdet för att öka tryggheten i bostadsområden och centrum.

Trygghetsvandringar genomförs i stadsdelarna. Särskilda trygghetsvandringar med ungdomar bör också genomföras, eftersom ungdomar ofta upplever otrygghet på andra platser och på annat sätt än vuxna.

Städmästarna bör återinföras, som med sin lokala kännedom och ständiga närvaro snabbt kan upptäcka och åtgärda nedskräpning, klotter och annan skadegörelse. Klotter ska tas bort inom 24 timmar i hela staden. Folkpartiet vill möjliggöra för kommuner att ålägga privata fastighetsägare att åtgärda klotter. Om detta inte görs ska kommunen kunna utföra jobbet och skicka fakturan till fastighetsägaren.

Många, särskilt kvinnor, kan på grund av otrygghet inte röra sig fritt i staden. Detta kan aldrig accepteras. Därför är det viktigt att staden vidtar konkreta åtgärder i de områden där otryggheten är som störst. Bland annat behöver mörka platser som upplevs otrygga få en väl genomtänkt belysning.

I parker och grönområden måste det vara rent och tryggt, särskilt sommartid. En del parker kan förseas med ljusinstallationer och annat som gör dem mer attraktiva året runt.

Kameraövervakning vid särskilt brottsdrabbade platser kan vara nödvändig. Kameror ska dock endast i undantagsfall förekomma på offentliga platser. Skolor och förskolegårdar ska kunna kameraövervakas som ett led i att minska skadegörelsen och mordbränder som kostar miljontals kronor varje år. När kameror används, ska det finnas tydlig skyltning om att platsen är övervakad och tydliga regelverk för hur materialet får användas. Behovet av kameror måste noga vägas mot enskilda människors behov av integritet.

De krogtäta kvarteren i staden är de mest våldsdrabbade områdena, särskilt i samband med att krogarna stänger. Mobila polisstationer under sena helgkvällar och nätter är ett sätt att minska våldet och öka tryggheten och bör utvecklas.

Stoppa våld i familjer och i nära relationer

Våld i familjen, i nära relationer och som drabbar barn, ska kartläggas årligen av socialtjänsten i stadsdelarna.

Stadens myndigheter ska tillämpa lagar och regler lika för alla människor. Missriktad kulturell eller religiös hänsyn får inte göra att man har överseende med övergrepp eller utsatthet i familjer.

Socialtjänsten bör inrätta expertgrupper dit personal och allmänhet kan vända sig anonymt för vägledning och stöd vid misstänkta fall av familje- och relationsrelaterat våld och missbruk.

Socialtjänstens skyldighet att polisanmäla vid misstanke om brott måste skärpas. När socialtjänsten påbörjar en utredning om brott i hederns namn ska föräldrarna inte behöva få kännedom om det. Idag måste varje påbörjad utredning av minderåriga meddelas till föräldrar, vilka i dessa sammanhang ofta är förövarna, eller delaktiga i förövandet av brottet.

Staden måste erbjuda ett starkt skydd för de barn och ungdomar som riskerar att utsättas för könsstympling, tvångsäktenskap, barnäktenskap eller äktenskap där bruden köps. Metoder för att upptäcka dessa personers situation och skydda dem ska utvecklas. Barn och ungdomar ska få information om sina rättigheter och om vart de ska vända sig för att få hjälp och stöd.

Barnäktenskap och arrangerade äktenskap ska förbjudas. Medhjälp till barnäktenskap som ingås före 18 års ålder ska kriminaliseras. Eftersom många drabbade bor i Stockholm måste staden driva på för att lagen ska ändras.

Alla stadens fastighetsägare ska uppmanas att informera sina hyresgäster om vart de kan vända sig om de själva eller någon granne utsätts för våld i hemmet. Socialtjänsten och bostadsbolagen bör anordna gemensamma utbildningar för exempelvis fastighetsskötare om våld i familjer.

Kvinnojourernas verksamhet ska fortsatt tryggas genom ekonomiskt stöd. Samarbetet mellan staden, polisen och sjukvården mot kvinnovåld, våld i nära relationer och våld mot äldre behöver utvecklas för att fler ärenden ska kunna gå vidare till åtal och gärningsmännen straffas.

Brottsbekämpning och rättssäkerhet

Satsningen på synliga poliser ska fortsätta i Stockholm.

För att stoppa nyrekryteringen av unga kriminella behövs särskilda åtgärder för att möta de individer, främst unga män, som befinner sig i riskzonen. Deras föräldrar måste också få ett starkt stöd i sin föräldraroll för att kunna hantera de situationer som de ställs inför när deras ungdomar får problem.

Ett nära samarbete kring konkreta insatser måste utvecklas mellan socialtjänst, skola och polis. Alla ungdomar som utsatts för brott eller ska vittna ska informeras om att stödcentrum för unga brottsoffer finns. Även i skolan begås brott. Det är därför viktigt att alla skolor har en kontaktpolis. Barn och ungdomar som polisanmäls för sitt första brott eller grips ska inom ett till två dygn kallas tillsammans med föräldrar till samtal med socialtjänst och polis. Föräldrar som inte kommer till samtalet ska kunna få vitesföreläggande.

Vi vill driva på för att staten ska införa särskilda domstolar för ungdomsmål i Stockholm. Ungdomsbrott ska prioriteras högt och en ung människa, som är straffmyndig, som begår brott måste snabbt ställas inför domstol. Därmed ökar möjligheterna att bryta deras destruktiva beteende. Vidare behövs ökade resurser för att verkställa ungdomstjänst utan dröjsmål.

Närpolisens ungdomsgrupper bör ha tillgång till egna utredare som snabbt kan utreda enklare ungdomsbrott.

Det behövs en särskild satsning mot etablering av kriminella gäng bland ungdomar. Även vänster- och högerextrema liksom religiösa extremistgrupper försöker slå rot i utanförskapsområdena och bidrar till otrygghet och vandalisering. Personer som vill lämna olika extremistgrupper måste få stöd för att göra detta.

Vid nästan alla grövre våldsbrott förekommer alkohol. Våldsbrottsligheten i anknytning till vissa krogar och restauranger är hög. Det ska bli lättare att dra in utskänkningstillstånd vid misskötsel om utskänkningen leder till brottslighet och allvarliga störningar för omgivningen. Lokala alkoholinspektioner ska genomföras i samarbete mellan polis och stadsdelsförvaltningar. Detta kombineras med regelbundna träffar med krögarna där de får information av och direktkontakt med polisen.

Äldre som utsatts för övergrepp blir ofta väldigt hårt drabbade. Polisen i söderort har en åldringsbrottsgrupp som jobbar både med akuta insatser och med förebyggande verksamhet genom att träffa många äldre. Genom att polisen beskriver hur verkligheten ser ut, kan fler äldre känna att de vågar gå ut även på kvällar. Detta arbetssätt bör spridas i hela Stockholm.

Alla invånare måste kunna lita på att räddningstjänsten kommer när man behöver det. Attackerna mot blåljusmyndigheterna i en del områden i staden är oacceptabla. Samtidigt bör särskilda satsningar göras för att förbättra relationerna mellan ungdomar och poliser och brandmän.

INTEGRATION FÖR VÅR FRAMTID TILLSAMMANS

Vår stad har alla förutsättningar att vara en mötesplats där kulturer och traditioner berikar varandra. Den internationella prägeln är en stor tillgång. Vi vill tillvarata mångfalden och se möjligheterna i den öppna staden. Rasism och diskriminering måste bekämpas.

Många väljer att flytta till Stockholm för jobbens skull eller för att den urbana livsstilen är attraktiv. Andra flyr hit från världens oroshärdar. En världsstad erbjuder möjligheter för alla sorters människor. En världsstad blir ekonomiskt konkurrenskraftig och välmående om all talang tas tillvara. Det är både en mänsklig tragedi och ett samhällslöst resursslöseri att inte låta alla bidra till sin egen försörjning och utveckling, och till samhället i övrigt.

En liberal politik för att bryta utanförskapet måste alltid utgå från den enskilda individen.

Stockholm ska ha en välkomnande och human attityd till asylsökande och flyktingar. Ensamma flyktingbarn ska självklart kunna få en fristad i Stockholm. Ett gott mottagande av asylsökande och flyktingar är ett ansvar för hela staden och inte en angelägenhet för några få stadsdelar.

Arbete är nyckeln till integration. Många människor som kommer till Sverige med utbildning och kunskap fastnar i långvarigt bidragsberoende. En person som är arbetslös och söker socialbidrag, ska snabbt få stöd för att börja arbeta och försörja sig själv.

Stockholms stad ska som arbetsgivare ta ansvar för att kulturell kompetens värderas högt. Staden bör aktivt arbeta för att bredda sin rekrytering. Stockholms stad kan ge bättre service till sina medborgare om den kulturella och språkliga kompetensen inom stadens förvaltningar ökar. Möjligheterna att förlägga förvaltningar i ytterstadsområden bör också prövas.

Stadens miljonprogramområden kan bli Stockholms framtida tillväxtcentra. Det finns många entreprenörer i Stockholms förorter. Stadens uppgift är att skapa förutsättningar för människor att förverkliga sina idéer. Staden ska underlätta för småföretag bland annat genom så kallade företagslotsar. Det krävs också förändringar av den fysiska planeringen. Mindre affärslokaler och genomfartsgator ska vara en viktig del av utvecklingen i miljonprogramområdena. Det nya Rinkebystråket som planeras är ett exempel där denna utveckling ska märkas.

Bostadssegregationen i Stockholm är alltför stor. Den starka dominansen av hyresrätter i miljonprogramområdena bidrar till att bevara och förvärpa segregationen. Att låta människor köpa sina bostäder är ett utmärkt sätt att bryta segregationen. De bostadsrättsföreningar som vill ska få köpa sina lägenheter av stadens bostadsbolag i de områden i ytterstaden där hyresrätter dominerar. Det är angeläget att de kommunala bolagen fortsätter bygga fler hyresrätter.

Miljonprogrammets bostäder ska rustas. Högt ställda krav på en trivsam boendemiljö, service, trygghet och miljöanpassning ska också omfatta invånarna i miljonprogramområdena.

Miljonprogramområdena är i vissa områden byggda som öar och angöringspunkterna är få. Satsningarna på strukturomvandling och mer tillgänglighet genom tvärbanor till omkringliggande områden ska fortsätta. Järnvägfältet bör bebyggas i några delar för att öka rörligheten mellan främst Rinkeby och Kista.

Skolan spelar en nyckelroll för att bryta utanförskapet. Förskolor och skolor i utsatta områden ges därför särskilda resurser. Skolan ska arbeta för att öka föräldrars delaktighet. Allt fler elever väljer i dag en skola utanför den egna stadsdelen. Friskolor och möjligheten att välja skola är inte bara centrala delar i liberal skolpolitik, utan bidrar också i hög grad till att öka integrationen. För att garantera alla elever en bra utbildning är det viktigt att den kommunala skolan håller en hög kvalitet i hela staden.

Kunskaper i svenska språket är av central betydelse för att bryta utanförskapet för den enskilde. Svenskundervisning för nykomna invandrare ska vara individanpassad och ambitiös. Det krävs också en översyn av det system som validerar utländska examina i dag. Människor måste snabbt kunna få sina kunskaper validerade och snabbare introduceras på arbetsmarknaden.

Staden ska erbjuda en effektiv SFI-undervisning med hög grad av valfrihet för den enskilde.

Staden ska aktivt stödja föreningar som har tydliga mål för integration, jämställdhet och demokrati.

KULTUR – STORSTADENS SYRE

Liberal kulturpolitik syftar till att garantera det fria ordet genom att skapa goda möjligheter för ett dynamiskt och oberoende kulturliv. I en livaktig demokrati är ett fritt kulturliv en nödvändighet. Det utgör grunden i ett öppet samhälle och ger människor möjlighet att växa. Den kulturella infrastrukturen ska vara stark och bärkraftig i hela Stockholm.

Vårt mål är att fler stockholmare ska möta kulturens kraft. Därför behöver kultursektorn växa ekonomiskt och i publik.

Stödet till det fria kulturlivet ska utformas så att det främjar skapande av kultur med hög kvalitet och så att många människor tar del av den. Kulturstödet ska skapa förutsättningar för att verksamheterna ska kunna planeras i god tid, men vara tidsbegränsat och grundligt omprövas vart tredje år.

Staden driver flera viktiga kulturinstitutioner, t ex Stadsteatern, Stadsmuseet, Liljevalchs konsthall och Kulturhuset. Målet är att den konstnärliga kvaliteten på dessa institutioners verksamhet ska vara högsta möjliga och nå en stor publik från alla delar av Stockholm. Det ska vara fri entré till stadens museer.

Stockholms bibliotek är i utvecklingens framkant. Biblioteken ska ligga där stockholmarna är och vara öppna när stockholmarna vill gå dit. Såväl mindre ”tunnelbanebibliotek” som större bibliotek med gott om mötesplatser och studieplatser behövs. Ett nytt bibliotek ska förläggas till nya Slussen. Farsta kan vara en lämplig plats för ett tunnelbanebibliotek.

Barn och unga är särskilt viktiga målgrupper för kulturpolitiken. Alla stadens verksamheter ska ha verksamhet särskild riktad till dem. Genom förskola och skola ska alla barn och unga möta kultur i olika former. Stockholms kulturskola ska bedriva undervisning av hög kvalitet för barn och ungdomar på deras fritid. Kulturskolan ska forma utvärderingsbara mål och verksamheten ska följas upp.

Konserthuset ska vara en arena för världsunika evenemang. Kungliga filharmonin berikar vår stad men behöver bättre möjligheter att verka i konserthuset. Det finns också behov av en multifunktionell experimentscen, främst riktad till en yngre publik. Vi vill skapa möjlighet för detta genom att bygga ut konserthuset.

För att stimulera tillväxt i kulturlivet, och för att kulturen ska nå större publik, ska kulturpolitiken främja kulturföretagande och skapa goda kontaktytor mellan kulturliv och näringsliv.

Internet och digital teknik kommer de närmaste åren att ha större inverkan på kulturlivet och därmed på kulturpolitiken än vad någon kan förutse. Liberal kulturpolitik tar sin utgångspunkt i alla de positiva konsekvenserna för kulturspridning och skapande som internet medför. Stadens kulturverksamheter ska aktivt experimentera med hur verksamheter kan utvecklas med hjälp av internet.

Stadsarkivet och Stadsmuseet har stora arkiv med bilder, film, text, ljud mm som är viktiga delar av stadens kulturarv. Detta ska göras tillgängligt för stockholmarna på ett så öppet och användbart sätt som möjligt.

Kulturlivet skapar viktiga mötesplatser i staden. När nya stadsdelar planeras eller gamla utvecklas ska kulturell infrastruktur och konstnärlig gestaltning integreras i planeringsarbetet och resurser ska avsättas till detta. Det så kallade 1%-målet för inköp av konst måste upprätthållas.

Ett särskilt program ska utvecklas för att uppmärksamma framstående kvinnor genom konstnärlig gestaltning i stadsmiljön. Exempelvis bör Selma Lagerlöf hedras genom en skulptur.

Temporära utställningar och evenemang på gator och torg gör staden levande. Det ska vara lätt att få tillstånd för kulturevenemang i det offentliga rummet.

STOCKHOLM FRÄMJAR HÄLSAN

Stockholmarnas hälsa har blivit allt bättre och de tillhör de friskaste i Sverige. Storstadslivet innebär dock särskilda hälsoproblem, vi dricker t ex mer alkohol, stressar mer och fler har problem med den psykiska hälsan. Det finns också stora skillnader i hur bra vi mår, beroende på hur välutbildade vi är, vilka ekonomiska förutsättningar vi har och var i staden vi bor.

Det allra viktigaste är att människor har frihet att styra över sina liv, tillit till varandra, ges samma livschanser och får utbildning som rustar för ett bra liv med arbete.

Förebyggande insatser är en viktig del av en liberal politik. Vi har ambitionen att bidra till att göra Stockholms läns invånare till de friskaste i världen!

Stadens alla verksamheter ska genomsyras av ett hälsofrämjande synsätt. Barnen och de äldre ska vara särskilt prioriterade. Elevhälsovården ska vara välrustad för att kunna bidra till att förebygga och även ta hand om lättare psykisk ohälsa. Fysisk aktivitet och utevistelse ska stimuleras såväl i barnens utemiljö som bland våra äldre invånare. Personalen inom äldreomsorgen bör få utbildning i motiverande samtalsmetodik med stöd från landstinget. Stadsplaneringen ska underlätta för gående och cyklister att ta sig fram på ett säkert sätt och motionsspåren ska vara trygga att använda. Snöröjning och gatunderhåll är viktiga för att minska fallolyckor utomhus. Risker i hemmiljön hos äldre med hemtjänstinsatser måste uppmärksammas för att minimera fallskadorna. S k hälsosamtal för alla 75-åringar bör så långt möjligt genomföras tillsammans med vårdcentralens distriktssköterska.

Att förebygga tidig alkoholdebut och fylleri bland ungdomar är prioriterat inom stadens sociala verksamhet. Föräldrarnas delaktighet är avgörande för framgång. Langning och servering till minderåriga ska förhindras. Samarbetet med STAD (Stockholm förebygger alkohol och drogproblem) och landstingets beroendevård ska utvecklas.

AKTIV FRITID FÖR ALLA

Stockholm ska vara en stad där det är lätt att motionera med ett brett utbud av aktiviteter för människor i alla åldrar. Steget till att motionera och att upptäcka idrott ska vara kort, framförallt för barn och unga.

Idrottspolitiken syftar till att skapa förutsättningar för rörelse och motion. Politiken ska fokusera på motionärer och ännu icke aktiva stockholmare för att locka till mer rörelse och motion.

Det finns en kraft i det ideella engagemanget i Stockholms föreningsliv som berikar staden och erbjuder meningsfulla aktiviteter för många stockholmare. Bra verksamheter för unga är viktiga bidrag till en aktiv fritid.

Idrottspolitiken ska genomsyras av ett tydligt jämställdhetsperspektiv. Stödet till idrotten ska fördelas lika mellan flickors och pojkars respektive kvinnors och mäns idrottande.

Föreningslivet ska uppmuntras att öka sina intäkter genom att driva näringsverksamheter i de kommunala anläggningarna. Föreningar ska själva när det är möjligt få ta ansvar och driva sina idrottsanläggningar. Kommunen ska inte konkurrera med privata verksamheter som gym och caféer .

Stockholms stad bör söka samarbeten i form av exempelvis OPS-lösningar (privat och offentlig samverkan) och entreprenader kring driften av idrottsanläggningar.

Stadsrummet ska planeras så att det skapar förutsättningar för motion och rörelse. Den starka utvecklingen av nya idrottshallar, ridhus och liknande ska fortsätta. Det ska finnas säkra cykelvägar, trygga motionsspår och utomhusgym. Stadens satsningar på spontanidrott ska fortsätta. Det finns många tomma och oanvända platser i stadsrummet, exempelvis under stora broar. Sådana platser kan passa bra för idrottsaktiviteter. Övergivna industrilokaler och andra byggnader kan vara lämpliga att göra om till lokaler för idrottsaktiviteter. Exempelvis bör Tryckerihallen i Akalla rustas upp och bli en mångidrottshall för barn och ungdomar.

I Stockholms ska det finnas goda möjligheter till rekreation. Det behövs säkra cykel- och gångvägar, möjligheter att flanera runt våra stränder men också satsningar på att göra stadsmiljön trivsam genom fler träd och vackra parker.

Skolidrotten i Stockholm ska utformas så att den uppmuntrar även andra motionsformer än traditionella lagsporter och tävlingsgrenar. Vi vill skapa en årlig idrottstävling mellan Stockholms grundskolor och gymnasier – Stadsdelskampen – i syfte att locka till integration och bättre folkhälsa.

Stockholms stad har fattat beslut om att bygga Stockholmsarenan intill Globen. Arenan blir ett viktigt tillskott i det nya centrum som blir Stockholm Entertainment District. Djurgårdens IF har uttryckt önskan om att bygga en arena. Staden ska fortsätta vara Djurgården behjälplig i att hitta mark för ett sådant bygge.

Fritidsverksamhet för unga

Folkpartiet värnar fritidsgårdarna i staden och vill utveckla verksamheten så att ungdomar ges inflytande över verksamheten med professionell vägledning. Gårdarna kan drivas av kommunen eller av entreprenörer, föreningar och andra som kan vara drivkrafter i utvecklingen.

En professionell fritidsverksamhet utgår från aktuell forskning och ungdomars initiativ och önskemål. Fritidsgårdarnas verksamhet ska bygga på demokratiska värderingar som till exempel jämställdhet och antirasism. Fritidsgårdarna ska verka för att tjejer ges mer utrymme samt höja medvetenheten kring HBT-frågor. Fler fritidsgårdar ska erbjuda läxhjälp.

Att samordna fritidsgårdar med skollokaler kan ge vinster i arbetet med att stödja ungdomar i riskzonen.

Idrottsföreningar och andra föreningar som bedriver ungdomsverksamhet ska även fortsättningsvis få ekonomiskt stöd av staden.

Stadens ungdomsfestival Ung08 som hålls i slutet av sommarlovet är mycket uppskattad av både deltagande ungdomar, socialarbetare och polis. Det är viktigt att Ung08 får fortsätta utvecklas av ungdomarna och de professionella.

ÄLDREMSORG FÖR LIVSKVALITET

Stockholmarna lever allt längre. Att bli gammal i Stockholm ska innebära fortsättningen på ett aktivt och värdigt liv. Många gånger kan det vara en utmaning att bryta mönster av social isolering i takt med att man blir mindre rörlig och gamla vänner försvinner.

Äldreomsorgens uppgift är att skapa förutsättningar för människor att leva det liv som de själva vill. Gemenskap, trygghet och värdighet ska vara ledord inom äldreomsorgen. Upplevelser av olika slag och

trivsamma måltider är viktiga inslag. Att själv få välja var man vill bo och vilka aktiviteter man vill ägna sig åt, ska vara en självklarhet. Omvårdnaden och sjukvården ska ha kvalitet i världsklass.

En diskussion om värderingar ska alltid ligga till grund för arbetet inom äldreomsorgen. Värdegrunden ska finnas levande i det dagliga arbetet.

Valfrihet och trygghet

Valfrihet är en av grunderna i Stockholms äldreomsorg. Valfrihet med ”pengsystem” ska finnas inom all omsorg genom att staden fullt ut använder de möjligheter som erbjuds genom lagen om valfrihet (LOV). Det innebär att upphandlingar görs med kvalitetsfokus, och alla som når upp till kraven får erbjuda sina tjänster till ett fast pris.

För att skapa verklig valfrihet och mångfald måste vi skapa goda villkor som får småskaliga, privata och idéburna utförare att vilja verka inom omsorgen, inte enbart större vårdföretag.

De äldre ska kunna fatta välinformerade val av hemtjänstutförare och boende. Staden ska erbjuda lättillgänglig och målgruppsanpassad information om faktisk och upplevd kvalitet som underlag för val.

Att kunna bo kvar i sitt eget hem även när man blir äldre är en fråga om livskvalitet för många människor. Därför måste ett gott stöd i hemmet erbjudas äldre genom bland annat hemtjänst, anhörigstöd, möjligheter till korttidsplatser och liknande.

För dem som behöver komma till någon form av ålderdomshem är det angeläget att dessa betraktas som människors hem. De får inte präglas av institutionskänsla utan ska vara hemtrevliga och med möjlighet att sätta personlig prägel på för den boende. Den enskilde ska kunna bo kvar i ett äldreboende till livets slut utan att behöva flytta, även om behoven av vård och omsorg ökar. Det behövs på sikt fler boenden för äldre, inte minst nya gruppboendestäder måste tillskapas.

Livskamrater måste få bo tillsammans. De ska inte tvingas att skiljas åt, när den ena behöver komma till ett äldreboende. Kommunen måste garantera att man får fortsätta leva tillsammans om man så önskar. Vi vill införa en parboendegaranti i äldreomsorgen.

Olika språkinriktning bör stimuleras inom vård och omsorgsboenden, för att öka tryggheten för äldre personer med ett annat förstaspråk än svenska.

Det är också angeläget att kunskaperna om homo-, bi- och transsexuella personers situation ökar inom äldreomsorgen och att personalen får utbildning i dessa frågor.

Trygghetsboende är en ny form av äldreboende, som är ett viktigt komplement mellan eget boende och vård- och omsorgsboende. Det ska finnas en mångfald av boendeformer som möter äldre i olika faser av ålderdomen och flexibelt kan ändras i takt med behoven. Den omvandling av några servicehus till trygghetsboenden som pågår, måste följas upp och efterfrågan på olika boenden analyseras så att de äldre kan få den boendeform som de önskar och har behov av.

Fler seniorboenden, det vill säga ordinarie bostäder som riktar sig till en äldre målgrupp, bör också tillskapas, både som hyresrätter och som bostadsrätter.

Stockholms stad ska erbjuda ett brett utbud av utförare av hemtjänst som, kombinerat med dagverksamhet, kan vara ett alternativ till vård- och omsorgsboende.

Så kallad vardagsrehabilitering är ett viktigt inslag i äldreomsorgen för att träna funktioner och förmågor. Korttidsvård är en viktig länk i vårdkedjan för äldre. Det innebär rehabilitering, växelvård och

anhörigavlösning. Korttidsrehabilitering fungerar ofta som ett mellanled mellan sjukhuset och det egna hemmet. Det ska finnas möjlighet för äldre som behöver korttidsvård att få det utomlands. Stadens arbete med korttidsvård i andra länder ska därför fortsätta.

Ett gott samarbete mellan staden och landstinget med gemensam finansiering är en bra modell för att utveckla verksamheten. Syftet med det är att antalet färdigbehandlade i sjukvården som väntar på att få komma hem minskar, liksom behovet av korttidsboenden och fler kan komma tillbaka till sina egna hem istället för till vård- och omsorgsboenden. Det skulle vara en stor fördel för många äldre och ekonomiskt lönsamt för samhället.

Ledarskapet är centralt för att utveckla äldreomsorg med kvalitet. Kompetensutveckling ska vara återkommande för chefer i verksamheten.

Personalen är äldreomsorgens främsta resurs. Det är i personalens kompetens som grunden för kvaliteten finns. Satsningarna på kompetensutveckling ska stärkas.

Vi måste förebygga och förhindra våld och övergrepp mot äldre och hjälpa dem som blir utsatta. Bland annat måste stölder som sker på äldreboenden och i vården förhindras. Det förekommer även våld och övergrepp mot äldre i nära relationer. Metoder för att minska äldres utsatthet måste utvecklas.

Ett rikt liv

Det är viktigt att alla ges frihet att välja mellan aktiviteter som ger ett socialt innehåll. Föreningar är viktiga aktörer i denna ambition och bör ges goda förutsättningar att erbjuda ett rikt socialt utbud av aktiviteter i ett gott samarbetsklimat med staden.

Utomhusvistelser ska vara en rättighet inom äldreomsorgen. Den som vill komma ut ska ha rika möjligheter till detta.

Det ska finnas god tillgång till bibliotek inom äldreomsorgen, antingen via bibliotek vid äldreboenden, bokbussar eller närhet till folkbibliotek. Även tillgång till andra kulturella inslag berikar vardagen.

Äldre människor ska ha möjlighet till fysisk aktivitet. Det är därför viktigt att det i staden finns motionsmöjligheter för alla åldrar. Måltiden är en viktig del av vardagen för alla människor. Äldreomsorgen måste servera goda och fräscha måltider. Hemtjänsten bör kunna hjälpa till med att organisera matlag. Restaurangerna i servicehusen och trygghetsboenden med möjligheter till gemensamma måltider ska värnas. Dessa är viktiga dagliga mötesplatser och uppmuntrar till kontaktskapande

Fixartjänster ska även i fortsättningen erbjudas i alla stadsdelar.

Rehabilitering för äldre ökar livskvaliteten och kan göra kvarboende i hemmet möjligt längre. Genom rehabilitering fokuseras det friska hos individerna och människors förmågor kan bevaras och återtas. Arbetsterapeuter, sjukgymnaster, dietister, logopedier och medicinska fotvårdare är viktiga för en god äldreomsorg.

Frivilliga insatser

Anhörigas insatser i äldreomsorgen är ovärderliga. Det är viktigt att det finns ett helt paket med stöd till anhörigvårdare. Det ska innefatta växelvård och plats för avlösning, dagverksamhet, stödpersoner och anhörigräffar, utbildning, hemvårdsbidrag, möjlighet till anhöriganställning mm. Information är viktig och uppsökande verksamhet ger ökad trygghet och ork att fortsätta vara anhörigvårdare. I varje stadsdel ska det finnas någon ansvarig för anhörigfrågor.

Pensionärsföreningar och andra frivilligorganisationer kommer att få en allt viktigare roll för den äldre generationen, liksom volontärarbete av enskilda människor. Staden ska aktivt samarbeta med frivilligorganisationerna, dels genom ekonomiskt stöd och dels genom till exempel trygghetsringning, väntjänst med mera.

SOCIALTJÄNT FÖR ÖKAD FRIHET

Liberal socialpolitik utgår från individens möjligheter och behov. Valfrihet, respekt, förnyade chanser och rättssäkerhet är nyckelord för en väl fungerande socialtjänst.

Frihet från våld och förtryck är en grundläggande mänsklig rättighet. Socialtjänsten finns i grunden till för att skapa frihet och öka människors kraft. Målet för socialtjänsten ska vara att möjliggöra för individen att ta tillvara sina egna resurser och att så långt som möjligt bli oberoende av samhällets insatser.

Socialtjänsten ska ingripa när människor behöver skydd och stöd, både på grund av ekonomiska problem, omgivningens bristande förmåga till omsorg eller misshandel, liksom på grund av eget nedbrytande beteende. Det ska vara enkelt att etablera en bra kontakt med socialtjänsten och alla ska få ett gott bemötande, vilket är särskilt angeläget vid det förstas mötet.

Utveckla socialtjänstens arbete

Socialtjänstens arbete ska grunda sig på hög kompetens inom forskningsbaserade metoder. Den ska alltid hålla sig uppdaterat om forskningsutvecklingen inom området.

Det ska finnas en mångfald av aktörer som bedriver professionellt socialt arbete på uppdrag från staden. Alla verksamheter inom socialtjänsten ska bedriva ett aktivt kvalitets- och utvärderingsarbete, oavsett privat eller kommunal regi.

Att följa upp och utvärdera insatserna som socialtjänsten beslutar om är en viktig uppgift som måste utvecklas vidare. Det är grundläggande, men i dag inte alls självklart, att effekterna av socialtjänstens insatser nog följs upp.

Kvinnors utsatta situation bör prioriteras inom socialtjänsten. Dels därför att kvinnornas behov ofta är mera fördolda dels för att man genom att stödja kvinnorna även stödjer de barn som riskerar att fara illa.

Barn och unga i riskzon

Förskolan och skolan har en avgörande roll i det förebyggande arbetet. Skolans personal är de som oftast och tidigast identifierar vilka barn som befinner sig i riskzon. En fungerande skolgång är den främsta skyddsfaktorn för en ung människa med problematiska hemförhållanden. Lärare kan spela en avgörande roll för framtidsutsikterna.

Socialtjänsten och skolan ska oftare samordna sina insatser. Socialtjänsten ska närvara när skolan kallar till möte med familjer för att göra en socialtjänstanmälan. Beslut om utredning ska inledas eller inte ska fattas inom 14 dagar och alltid återrapporteras till skolan som gjort anmälan.

Förskola, skola, socialtjänst, BVC, och polisen ska samverka för att förhindra att barn och unga i riskzonen ska falla genom skyddsnetet.

En utredning ska inte kunna läggas ner förrän barnets trygghet i hemmet är tillfredsställande utrett. Om det under utredningen framkommer att barnet fortsätter att fara illa ska familjen kunna erbjudas dagligt stöd av en kontaktperson.

Att skydda och stödja barn och unga är en central uppgift för samhället. Socialtjänstens befogenheter behöver utvidgas så att begränsade tvångsåtgärder möjliggörs exempelvis när föräldrar ber om hjälp för att kontrollera sina ungdomar i riskzonen. Lagstiftningen bör ses över.

Socialtjänsten ska erbjuda generell förebyggande föräldrautbildning och i förekommande fall erbjuda stöd till barn och familjer. Tidiga insatser minskar lidandet hos barn, familjer och allmänhet och minskar samhällets kostnader.

Barn som är placerade i familjehem är en mycket sårbar grupp. Uppföljningen av familjehem måste utvecklas och de som engagerar sig som föräldrar i familjehem måste få ett starkt stöd och bra utbildning. Alla familjehemsplacerade barn har rätt till god utbildning. Vi vet att goda utbildningsresultat förbättrar framtidsutsikterna för dem. Därför måste skolan, socialtjänsten och familjehemmet samarbeta för att ge barnen bästa tänkbara förutsättningar för sina studier.

Ungdomsmottagningarna i staden är mycket viktiga och välbesökta och information om dessa ska spridas aktivt i skolorna. Ungdomsmottagningarna ska ha ett brett uppdrag kring ungdomars hela fysiska och psykiska hälsa, utöver den sexuella hälsan. Det gäller inte minst riskbruk av alkohol, drogmissbruk samt psykosocialt välbefinnande. Ungdomsmottagningarna ska vara HBT-certifierade.

Fältassistenter gör ett mycket viktigt arbete för att identifiera, möta och fånga upp unga i riskzon. Fältarbetet på nätet bör utvecklas där många unga finns och utsätter sig för risker.

Initiativ där ungdomar stöttar ungdomar bör premieras. Exempel på en sådan satsning, kan vara att ungdomar ges utbildning och vägledning av fältassistenter och sedan får följa med ut på helgkvällar.

Föräldra- och vuxenvandringar ska stödjas av staden. Föreningar och skolklasser som engagerar sig i nattvandring ska kunna få ekonomiskt stöd. Kontaktkedjor via sms till föräldrar, föräldrautbildningar för småbarns- och tonårsföräldrar är exempel på metoder som bör utvecklas ytterligare.

Motverka missbruket

Den senaste drogvaneundersökningen i staden bland elever i åk 9 och åk 2 i gymnasiet visar att narkotikamissbruket ökar i alla stadsdelar. Den förändrade attityden till allt från hasch till så kallade partydroger ska aktivt motverkas.

Stadens och skolornas drogpreventiva arbete bör inriktas på information till och deltagande av föräldrarna. Detta arbete bör påbörjas redan i åk 5, eftersom många unga gör sin alkoholdebut redan i åk 6. Langning till minderåriga får aldrig accepteras. Beroende av droger beskär människors frihet och kan leda till mänskliga tragedier för missbrukaren själv och de anhöriga. Folkpartiets restriktiva alkohol- och narkotikapolitik ligger fast. För att stödja de som fastnat i missbruk bör ett försök med sprututbyten för injicerande narkomaner prövas. Detta bör göras tillsammans med många andra åtgärder för att stödja personer att bryta sitt missbruk. Försöket ska ske under en begränsad tid och göras på ett sätt som går att vetenskapligt utvärdera.

Staden bör inrätta en vårdgaranti för personer med missbruksproblematik, likande den som redan finns i Hägersten/Liljeholmen. En integrerad beroende- och missbruksvård bör etableras. Kommunens och landstingets ansvar inom områdena socialtjänst, beroendevård och psykiatri bör sammanföras under samma tak. En gemensam sammanhållen service bör lämnas behövande medborgare oavsett

huvudmannaskapet. Missbruksvården bör ske så nära målgruppen som möjligt genom decentraliserad och uppsökande verksamhet. Samarbete med kriminalvården ska utvecklas för att stödja frihet från missbruk vid utskrivning samt ge ökat stöd vid frivård. Ökad uppmärksamhet behövs kring personer med historik med partnervåld.

Spelmissbruk är ett växande problem, som inte sällan leder till brottslighet och stor skuldsättning. Staden bör, i samverkan med andra kommuner, utveckla metoder för att arbeta med detta.

Ofta har missbrukare flera olika problem, inte enbart kopplade till missbruk, utan även psykisk och fysisk ohälsa. Därför måste olika professioner samverka i de insatser som erbjuds.

En kunskapsbaserad missbrukarvård måste utvecklas. Socialtjänstens insatser för enskilda individer med missbruksproblem ska vara forskningsbaserade för att säkerställa att de ger effekt.

Stöd till hemlösa

Staden har inlett försök med den så kallade bostad först-modellen. Det innebär att staden först ger hemlösa ett boende i kombination med att drogmisbrukare motiveras att sluta med sitt missbruk och arbetslösa ges stöd att finna jobb eller studera.

Tak-över-huvudet-garantin är en annan viktig del av stadens stöd till hemlösa. Utbyggnad av boende med olika nivåer och typer av stöd ska fortsätta. Det är viktigt att dessa sprids över staden så att inte all stödverksamhet koncentreras till ett geografiskt område.

Hemlösa är ofta fysiskt utsatta. Staden och landstinget måste samarbeta för att möta deras behov av sjukvård och tandvård. Ett gott exempel på detta är Centrum för hemlösa där kommun och landsting erbjuder hjälp under samma tak. Stöd till hemlösa och de mest socialt utsatta ska så långt som möjligt ske nära målgruppen genom decentraliserad och uppsökande verksamhet.

Försöks- och träningslägenheter bör planeras in när nya hus byggs. Dessa ska kunna placeras även i nya fastigheter med bostadsrätter och i radhus- och villaområden.

När någon är på väg att vräkas ska hyresvärden alltid vara skyldig att meddela socialtjänsten. Om vräkning inte kan förhindras ska socialtjänsten ha skyldighet att finnas med vid vräkningstillfället för att kunna fånga upp personen innan det hinner gå så långt som en etablerad hemlöshet.

Ideella organisationer spelar en mycket viktig roll. Många känner obehag inför att träffa myndighetspersoner och aktiva i ideella organisationer bidrar med en särskild kraft genom sitt engagemang. Organisationer som får ekonomiskt stöd från staden ska granskas och utvärderas.

Barn som rymmer eller kastas ut hemifrån är ett allvarligt problem. En kartläggning av dessa barn och unga bör göras kontinuerligt av socialtjänsten.

Socialtjänsten bör ges utökade möjligheter att efterforska barn på rymmen. Fältassistenter ska också ges ett förtydligt uppdrag att jobba uppsökande och behöver utbildning för det. Det behövs fler akutboenden för unga med rymningsbenägenhet, där de kan bo under kortare tid samtidigt som socialtjänsten utreder hemförhållandena. Lagstiftningen behöver ändras så att barn som försvunnit kan efterlysas av socialtjänsten, oavsett föräldrars inställning.

Insatser mot prostitution och trafficking

Att människor tvingas prostituera sig är en tragedi. Staden ska bedriva ett aktivt uppsökande arbete för att nå människor som fallit offer för prostitution. Insatser för att upptäcka och arbeta mot prostitution på nätet måste öka.

Prostitution och trafficking kan bara bekämpas om också insatserna mot sexköparna stärks. Från kommunalt håll kan uppsökande samarbete mellan polis och socialarbetare vara ett sätt. Flera åtgärder bör utarbetas.

Det är viktigt att det finns en samordning i arbetet mot trafficking. Samarbetet med frivilligorganisationer och polisen för att arbeta mot trafficking bör stärkas. Staden bör samarbeta med andra städer i Europa för att hindra handeln med människor.

Personer som är motiverade att sluta med prostitution måste få hjälp och stöd för detta. Resurserna måste samordnas inom staden. I Stockholm ska det vara lätt att få kvalificerad hjälp och stöd.

Stärkt socialpsykiatri

Människor som behöver stöd från socialpsykiatrin bör få en starkare ställning, bland annat genom att valfrihet införs i socialpsykiatrin.

Samverkan mellan kommun och landsting för gruppen psykiskt funktionshindrade måste öka. Även här har frivilligorganisationerna stor betydelse.

Hög kvalitet på boenden, boendestöd och rörliga team är viktiga förutsättningar för en god socialpsykiatri, liksom ökade möjligheter till sysselsättning och fritidsaktiviteter.

Staden måste verka för att inga psykiskt funktionshindrade eller barnfamiljer blir bostadslösa. Vidare får inte barn till personer inom socialpsykiatrin eller missbrukarvården glömmas bort utan måste uppmärksammas mera.

Bryt beroendet av försörjningsstöd

Var och en har ansvar för sin egen försörjning. Socialbidrag (försörjningsstöd) måste dock alltid finnas som ett sista skyddsnät för den som inte kan försörja sig på något annat sätt. Vi vill ställa krav på motprestationer för arbetsföra personer som får eller ansöker om försörjningsstöd (socialbidrag). Det kan vara i form av praktik, arbetslivsintroduktion, arbetsmarknadsutbildning eller samhällsservice. Ingen ska behöva passiveras i bidragsberoende utan att få stöd att komma ut i arbetslivet.

Jobbtorgen ska omgående kunna ta emot klienter som söker ekonomiskt bistånd med kort varsel. Staden ska arbeta för snabbare och effektivare budget- och skuldrådgivning. På så sätt kan många hindras från att falla allt djupare ner i misär på grund av växande skulder.

Ungdomar i gymnasieåldern får aldrig bli arbetslösa. Staden ska i första hand motivera ungdomar att gå klart gymnasieutbildning eller lärlingsutbildning. Om det misslyckas ska sysselsättning, exempelvis praktikplatser, snabbt kunna erbjudas inom kommunala verksamheter. Att staden erbjuder sommarjobb är en pusselbit i jobbstrategin.

Ungdomar som under en längre period fått försörjningsstöd, har funktionsnedsättning eller rätt till instegsjobb ska efter några månaders praktik erbjudas sex månaders visstidsanställning i staden.

Äldre ungdomar ska ges rätt till jobbsökarstöd direkt.

SJÄLVSTÄNDIGHET FÖR PERSONER MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING

Alla människor ska tillförsäkras integritet, självbestämmande och delaktighet. Personer med funktionsnedsättning, yngre som äldre, ska erbjudas möjligheter att leva ett självständigt liv, med delaktighet, tillgänglighet och frihet från alla former av diskriminering.

Stockholm ska ha höga ambitioner att vara en tillgänglig stad. Stadens verksamheter ska präglas av god service och gott bemötande. Valfriheten för människor med funktionsnedsättningar ska utvecklas vidare.

Arbetet med att utveckla såväl den fysiska tillgängligheten som bemötandefrågor och service måste ständigt utvecklas. Brister i tillgängligheten måste kontinuerligt kartläggas och åtgärdas. Detta måste alla verksamheter i Stockholms stad ta ansvar för.

Information som publiceras på stadens hemsidor måste vara tillgänglig även för personer med funktionsnedsättning.

Möjligheten att själva välja utförare inom välfärdtjänsterna ska utvecklas. Ingen ska hindras i sitt fria val av bristande tillgänglighet i verksamhetslokalerna. Bland annat bör möjligheterna att införa kundval prövas i färdtjänsten, som drivs av landstinget genom ett avtal med bland andra Stockholms stad.

Alla ska ha möjlighet till ett bra boende. Därför behövs boenden som är anpassade efter de skiftande behov som människor med funktionshinder har. Det behövs fler gruppboendestäder för människor med utvecklingsstörning.

Stockholm bör tillsammans med landstinget införa den så kallade VITS-modellen (Vardagsnära insatser med tydlig samverkan) till stöd för barn med neuropsykologiska funktionsnedsättningar. Föräldrar ska vara viktiga samarbetspartners.

Unga vuxna med psykiska funktionsnedsättningar som t ex ADHD bör erbjudas en personlig coach för att öka deras chanser till deltagande i arbetslivet, minska utanförskapet och förbättra den psykiska hälsan.

Många anhöriga gör avgörande insatser och fungerar som ett viktigt stöd och trygghet för personer med funktionsnedsättning. Det är nödvändigt att även anhöriga kan få stöd genom utbildning, möjlighet till avlastningsplatser och hemtjänst med mera.

Barn med utvecklingsstörning ska kunna välja den gemenskap och specialistkompetens som särskolan erbjuder. Naturligtvis är det viktigt att kontakten mellan barn med och utan utvecklingsstörning utvecklas, men det får inte ske till pris av att barnen förlorar rätten till en utbildning anpassad efter deras behov.

Barn och unga med funktionsnedsättningar har också rätt till en meningsfull fritid och rika kulturupplevelser. Därför bör stadens arbete med information om var verksamheter lämpliga för dessa unga finnas, fortsätta att förbättras. Staden bör även tillgänglighetsanpassa de anläggningar som vi själva ansvarar för. Det idrottscentrum för människor med funktionsnedsättning som tillkommit tack vare Folkpartiet bör följas av flera liknande anläggningar.

Staden bör vara ett föredöme och än mer utforma arbetsplatserna så att de är möjligt att arbeta inom staden för personer med funktionsnedsättning. Staden ska också erbjuda praktikplatser till personer med funktionsnedsättning.

Stadens heminstruktörer bör finnas i en sammanhållen organisation. Då kan resurserna användas bättre och instruktörerna får ökad möjlighet till specialisering. Dagens system är sårbart då uppdraget ligger i varje stadsdel och servicen varierar över staden.

TRAFIK FÖR HÅLLBART RESANDE

Stockholm är en del av en växande region och motorn i Sveriges ekonomi. En väl fungerande infrastruktur är en förutsättning för att den utvecklingen ska kunna fortsätta. Vår utgångspunkt är att ta ansvar för miljö- och klimatfrågorna, att skapa smidiga transportlösningar med hög framkomlighet för människor och varor och att säkerställa en god trafiksäkerhet.

Att underlätta för miljövänliga transporter, cyklister och flanörer är en central fråga. Därför är teknikutveckling och nya drivmedel oerhört viktiga, liksom strävan att färre ska vara beroende av bilen för sina transporter.

Stockholm är en internationell stad och behöver goda kommunikationsmöjligheter till övriga världen.

Bygg ut kollektivtrafiken

Vi menar att det behövs en kraftig utbyggnad av kollektivtrafik och samtidigt satsningar på nya vägar, som Förbifart Stockholm. Det behövs också krafttag för att få trafiken att gå i tid.

Byggandet av Citybanan – den tvåspåriga järnvägen i tunnel för pendeltåg genom Stockholm med två nya stationer vid City och Odenplan - är ett av de viktigaste infrastrukturprojekten som görs i vår stad. Dessutom måste Mälardalensbanan byggas ut för att Citybanan ska få full effekt med ökad turtäthet och kortad restid.

Tvärbanan ska byggas ut i norr, från Alvik till både Kista och Solna liksom den från Hammarby Sjöstad till Slussen. Spårväg Syd behövs för att utveckla Söderort, och hela sträckningen mellan Skarpnäck och Skärholmen bör utredas.

Moderna spårvagnar är bekväma, snabba och kapacitetsstarka. Det är dags att dra nytta av det även i innerstaden. Cityspårvägen ska, genom en förlängning av Djurgårdslinjen till Centralen genom City och en förlängd utbyggnad leda vidare till Kungsholmen. På sikt ska samtliga stombusslinjer i innerstaden konverteras till spårväg, linje 4 ska prioriteras.

Även kollektivtrafik på vattnet ska användas som en lösning på trafikproblemen i Stockholm, då kan exempelvis spårvägen vid Hornsbergs strand anslutas till båttrafik västerut.

Med samma huvudman för SL och Waxholmsbolaget bör taxorna samordnas för att göra livet enklare för kollektivtrafikanterna bör såväl kort som kuponger gälla i den Citynära trafiken både till lands och sjöss, med fri övergång däremellan.

Bussar, tunnelbanor, pendeltåg och båtar i linjetrafik ska vara tillgängliga, även för människor med funktionsnedsättning. Likaså ska information om trafiken, exempelvis på hemsidan, vara tillgänglighetsanpassad. Staden måste se till att vägar och områden kring kollektivtrafiken är tillgängliga.

Kollektivtrafiken måste ständigt utvecklas. Möjligheten att påverka lokala lösningar i kollektivtrafiken bör utvecklas. Hållplatser och stationer ska ha hög komfort och vara försedda med regnskydd.

Flera trafikprojekt

Idag råder samsyn mellan Stockholms stad, regionen och staten om trafikutvecklingen. Det är en rekordsatsning på kollektivtrafik som nu ligger framför oss, men också en satsning på vägar som ökar framkomligheten i Stockholm. Förbifart Stockholm, trafikleden som ska leda trafiken runt, istället för genom Stockholm ska förverkligas. Den ska gå från Kungens kurva i söder till Häggvik i norr och kommer att avlasta övriga förbindelser.

Stockholmsregionen är beredd att bidra med halva kostnaden när staten bidrar med den andra halvan av investeringarna på sammanlagt 100 miljarder kronor, i såväl kollektivtrafik som nya vägar.

Genom att införa nya trängselskatter och höja avgifterna klarar vi att finansiera både Förbifart Stockholm och andra vägprojekt. För att möjliggöra detta ska trängselskatten justeras så att den följer inflationen när Förbifart Stockholm börjar byggas 2012. När Förbifarten öppnas för trafik 2020 kommer även en trängselskatt att tas ut på Essingeleden.

Den sedan länge planerade och diskuterade ringleden runt staden måste nu fullbordas genom Österleden. Västerorts trafikförsörjning och trafikfrågan kring Brommaplan samt påfarten söderut på Essingeleden måste lösas.

När Stockholm växer måste vägnätet utvecklas. Samtidigt är det nödvändigt att många trafikanter ställer om till miljövänliga bilar. Miljözoner är ett verktyg för detta, liksom utökad antal infartsparkeringar. Miljözoner innebär att fordon som inte lever upp till grundläggande miljökrav exempelvis vad gäller utsläpp och däckkvalitet ska förbjudas att köra in i staden. Det kan även gälla fordon med dubbdäck.

Slussen är en del av Stockholms och Söders själ och dess utformning måste utgå från detta. Då gårdagens trafikapparat nu tjänat ut, ska den ersättas med en lösning för vår tid som sätter gående, cyklister och kollektivresenärer i centrum, en trivsamt och effektiv mötes- och bytespunkt dygnet om - även för byten till sjöburen kollektivtrafik. Exploateringen måste begränsas för att värna Söders dramatiska landskap och de fria vyerna över Mälaren och Saltsjön. En ny kulturbyggnad kan berika Slussen, men måste formas med respekt för platsens kvaliteter. Den nya Slussen får inte bli en mur mot norr utan övergången mellan Söders gatunät och kajplan måste göras med stor omsorg för att bli ett estetiskt tilltalande och praktiskt användbart stadsrum. På sikt bör den monstruösa Centralbron rivas och ersättas med en tunnel. Strömbron kan rivas redan idag. Dagens mycket begränsade trafik genom Gamla stan kan ledas över Norrbro och Vasabron.

Snabba transporter och kortare restider ökar förutsättningarna för ett fortsatt starkt näringsliv. Vi vill se höghastighetståg mellan Stockholm och kontinenten. Europabanan kan bli en höghastighetsjärnväg mellan Stockholm – Köpenhamn – Hamburg.

Stockholm behöver också väl fungerande flygtrafik för att möta den internationaliserade tidens krav. Såväl Bromma som Arlanda fyller viktiga funktioner. Att minska flygets miljöpåverkan är samtidigt ett viktigt uppdrag.

Vintern 2009-10 har tydliggjort behovet av att kommunen och landstinget utvecklar tydliga planer för hur problem med trafik, snöröjning och annat ska kunna minimeras vid situationer med svåra väderförhållanden.

Hamnstad

Stockholm är en hamnstad. Passagerarfartyg ska vara välkomna till staden. Containertrafik bör dock flytta ut ur stadens centrum till den planerade nya hamnen Norvik i Nynäshamn. Även oljehantering vid Loudden bör avvecklas.

Fartygen ska vara anslutna till el i land när de ligger vid kaj. Dieseldrivna fartygsgeneratorer ska inte behöva användas för att producera den el fartygen behöver.

Ett viktigt inslag i Stockholm är alla småbåtar. Fler båtplatser vid sommarbryggor kan bli välkomna tillskott för båtlivet i staden. Fler badplatser bör tillskapas, liksom utökade möjligheter till camping i kommunen.

Flanörernas och cyklisternas Stockholm

Flera centrala platser, bland annat Odenplan och S:t Eriksplan har anpassats efter gångtrafikanterna. Liknande initiativ bör tas i andra stadsdelar. Exempelvis Fridhemsplan behöver en översyn, för att ge Kungsholmen en samlingspunkt och en säkrare trafikmiljö.

Stockholm borde bli en ännu mer cykelvänlig storstad. Cykelvägar måste beaktas tidigt i planprocessen för nya bostadsområden. Cykelvägnätets felande länkar måste åtgärdas, både i inner- och i ytterstaden. Komplicerade trafikplatser bör förbättras ytterligare.

Säkerheten för cyklisterna och gångtrafikanterna måste prioriteras högre, det gäller särskilt cykelvägar till och från skolor. För att förebygga olyckor är det viktigt att cykelvägarna är ordentligt avskilda från övrig trafik och från gångtrafikanter.

Polisen bör övervaka trafikbeteendet bland cyklisterna. Särskilt farliga områden att prioritera är runt Slussen, Gamla stan, Tegelbacken samt runt Stadshuset.

Fler låsbara cykelställ är en förutsättning för att fler ska våga välja cykeln. Vid Centralen och andra kollektivtrafikknutpunkter ska det finnas säkra, trygga och lätt tillgängliga cykelparkeringar. Infartsparkeringar för cyklar bör också skapas.

Det ska vara möjligt att ta med cykeln på tunnelbanan och andra kollektiva färdmedel, särskilt vid lågtrafik.

Trafikljus bör ställas om så att cyklister får en ”grön våg” likt man har gjort bland annat i Köpenhamn. Det bör också vara möjligt att tillåta högersväng mot rött ljus för cyklister, med hjälp av särskild ramp till höger om ljusstolpen.

Barn behöver utveckla sin trafik kunskap. Ett pedagogiskt grepp kan vara att inrätta en särskild lekpark med trafiktema, där barn får lära sig trafikregler och öva på sina cykelfärdigheter i lekfull miljö.

Bättre parkeringsmöjligheter

Bristen på parkeringsplatser är ett problem i Stockholm. Antalet parkeringsplatser måste öka, framför allt i nya garage som kan avlasta gatumarken. Längs många gator kan fler parkeringsplatser skapas, exempelvis genom snedparkering. Även bergrum bör kunna användas för parkering.

Parkeringsplatser måste tillskapas när nya bostäder växer fram. Parkeringstalen måste motsvara behovet hos de boende.

Respekten för handikapplatser, lastzoner, övergångsställen och gathörn måste återupprättas genom effektivare övervakning. Samtidigt ska vi motverka onödiga regleringar.